

ANALÝZA VYSÍLÁNÍ ČRO K SENÁTNÍM A KRAJSKÝM VOLBÁM V ROCE 2016

*Analýza objektivity a vyváženosti
vybraných pořadů ČRo věnovaných senátním a krajským volbám 2016*

Český rozhlas

Mgr. Filip Rozsívál

26. 4. 2017

I. ZADÁNÍ A CÍL ANALÝZY

- ⌋ **Cílem analýzy** bylo zjistit, nakolik si ČRo v určených pořadech počínal v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu ČRo s ohledem na hlavní úkoly veřejné služby v oblasti rozhlasového vysílání vážící se zejména k problematice:
 - ⌋ a) poskytování **objektivních, ověřených**, ve svém celku **vyvážených** a **všestranných** informací pro svobodné vytváření názorů,
 - ⌋ b) působení ČRo coby **fóra pro veřejnou diskusi**, v níž je možno vyjadřovat **široké spektrum názorů a hledisek**
 - ⌋ c) **nestrannosti a nezávislosti** novinářské práce.
- ⌋ Zadavatel očekává, že užití metody umožní analyzovat a zhodnotit mimo jiné i to, zda si moderátoři počínali v souladu s čl. 6.13 Kodexu ČRo, tj. tak, „**aby posluchač nemohl rozpoznat, jaký názor mají na věc, o níž informují**“, a zda se **nedopouštěli nějakých podob favorizace či naopak defavorizace at' už některých respondentů, nebo subjektů, o kterých se v pořadech hovořilo.**

DESIGN VÝZKUMU

Výzkumný soubor

DISKUZNÍ POŘADY S PŘEDVOLEBNÍ DRAMATURGIÍ

- ◁ **I. Předvolební diskuse se zástupci subjektů kandidujících v krajských volbách, 16. – 30. 9. 2016 – regionální stanice ČRo**
- ◁ **II. Předvolební diskuse (duelů) kandidátů do Senátu postoupivších do 2. kola senátních voleb, 10. – 13. 10. 2016**

POVOLEBNÍ ZPRAVODAJSKO-PUBLICISTICKÉ A DISKUZNÍ POŘADY ČRO

- ◁ **III. Volební studio ČRo Plus a Radiožurnálu, 8. 10. 2016**
- ◁ **IV. Názory a argumenty, 9. 10. 2016**
- ◁ **V. Den podle, 9. 10. 2016**

DESIGN VÝZKUMU

Formulace výzkumných otázek

- **HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrývání volební agendy v určených pořadech v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?**
- **Předvolební diskuzní pořady**
 - **A/** Poskytl ČRo v rámci zkoumaného předvolebního vysílání objektivní, vyvážený a nestranný obraz kandidujících subjektů, respektive jejich představitelů?
- **Povolební vysílání**
 - **B/** Jaké komunikační strategie byly využity v reprezentaci voleb a jejích aktérů ve zkoumaném povolebním vysílání ČRo? Nebyla v celku analyzovaného povolebního vysílání jednostranně zvýhodňována určitá politická strana či názorová perspektiva?
 - **C/** Vytvořil Český rozhlas ve zkoumaném povolebním vysílání podmínky pro vyjadřování širokého spektra názorů a hledisek?
 - **D/** Do jaké míry poskytl Český rozhlas ve sledovaném povolebním vysílání objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů?
- **Předvolební diskuzní pořady i povolební vysílání**
 - **E/** Objevil se v určeném vysílání favorizující či defavorizující přístup vůči některým aktérům voleb či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě nestrannosti?

DESIGN VÝZKUMU

Výzkumné metody

VÝZKUMNÉ METODY

- ⟨ **Explorativní obsahová analýza** v kvantitativní i kvalitativní podobě (Kimberley, Neuendorf)
- ⟨ **Diskurzivní analýza** (Gee)

- ⟨ **ANALYTICKÁ JEDNOTKA**
- ⟨ **promluva profesionálního komunikátora** (moderátora) a jeho interakce s mluvčími.
- ⟨ Její nejtypičtější formou je **moderátorský dotaz**.

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Metoda kvantitativní analýzy

- **1. Kvantitativní reprezentace** kandidujících subjektů
 - **Zastoupení kandidujících subjektů** v diskusních pořadech,
 - **Stopáž**, která byla těmto subjektům poskytnuta,
 - **Počet dotazů**, které byly adresovány jednotlivým mluvčím.

- **2. Struktura a povaha moderátorských dotazů**
 - **Typologie dotazů** (hlavní, vedlejší, doplňovací dotaz)
 - **Míra polemičnosti** dotazů (neutrální, vstřícný, kritický dotaz)
 - **Zacílení** dotazů (ad hominem, ad rem)
 - **Rámce** adresované mluvčím prostřednictvím moderátorských dotazů

- Analýza sleduje indikátory vyváženosti a nestrannosti na úrovni jednotlivých volebních celků – krajů a senátních obvodů.

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Kvalitativní analýza

Oblasti profesních pochybení sledované v rámci analýzy

- ◊ **nekorektní interpretace** (např. zkreslování, zveličování...)
- ◊ **informační nepřipravenost** a/ nebo **věcná nepřesnost** při formulování dotazu
- ◊ **nepřesné odkazování na zdroj** (odkaz na zdroj uveden nepřesně)
- ◊ používání **argumentů, které nelze spojit s jasně definovaným zdrojem**
- ◊ **nekorektní interpretace dat výzkumů veřejného mínění**
- ◊ **neschopnost diskusi soudcovat**
- ◊ **neschopnost odhalovat rozpory** v postojích účastníků
- ◊ **neschopnost korigovat fauly**, kterých se diskutující dopouštěli
- ◊ **neovládnutí emocí** (ironie, sarkasmus, zesměšňování) na straně moderátora
- ◊ **defavorizace** politické strany/ představitele/ kandidáta (např. zesměšňování, dehonestace) ze strany moderátora
- ◊ **favorizace** politické strany/ představitele ze strany moderátora

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Senátní duely

- ⌋ 14 předvolebních diskuzních duelů kandidátů do Senátu postoupivších do 2. kola senátních voleb,
- ⌋ regionální stanice ČRo, ČRo Radiožurnál a ČRo Plus, 10. – 13. 10. 2016
- ⌋ Stopáž: 19 – 26 minut

číslo sen. obvodu	stanice	datum vysílání	kandidát / volební strana	kandidát / volební strana
1	ČRo Plus	13. 10. 2016	Jan Horník (STAN)	Josef Váňa (ANO 2011)
4	ČRo Radiožurnál	11. 10. 2016	Alena Dernerová (Severočeši.cz)	Jiří Šlégr (ČSSD)
7	ČRo Plzeň	13. 10. 2016	Dagmar Terelmešová (ČSSD)	Václav Chaloupek (OPAT)
10	ČRo České Budějovice	11. 10. 2016	Jindřich Florián (ČSSD)	Tomáš Jirsa (ODS)
13	ČRo Radiožurnál	13. 10. 2016	Jan Mládek (ČSSD)	Jaroslav Větrovský (ANO 2011)
22	ČRo Plus	12. 10. 2016	Jiří Holubář (TOP+STAN)	Renata Chmelová (KDU+Pir+DPD+LES)
25	ČRo Radiožurnál	12. 10. 2016	Jiří Růžička (TOP 09+STAN)	Václav Bělohradský (SZ+ČSSD)
34	ČRo Sever	12. 10. 2016	Marek Vávra (ANO 2011)	Michael Canov (STAN+SLK)
40	(jen) ČRo Region	12. 10. 2016	Ivo Šanc (STAN)	Jaromír Strnad (ČSSD)
43	ČRo Hradec Králové	12. 10. 2016	Jaroslav Menšík (ANO 2011)	Miluše Horská (KDU-ČSL + Nezaníci)
52	ČRo Region	12. 10. 2016	Michal Stehlík (KDU-ČSL)	Miloš Vystrčil (ODS, STO, SNK, ED, SsČR)
58	ČRo Radiožurnál	10. 10. 2016	Jiří Dušek (ANO 2011)	Stanislav Juránek (KDU-ČSL)
70	ČRo Plus	10. 10. 2016	Liana Janáčková (Nezávislí)	Zdeněk Nytra (nezávislý kandidát)
79	ČRo Plus	11. 10. 2016	Anna Hubáčková (KDU-ČSL)	Zdeněk Škromach (ČSSD)

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Krajské debaty

- ⟨ Předvolební diskuze se zástupci subjektů kandidujících do zastupitelstev krajů
- ⟨ Debaty ze 7 krajů, regionální stanice ČRo
- ⟨ 33 diskuzí, 125 představitelů kandidujících subjektů
- ⟨ Stopáž: od 44 do 56 minut

kraj	stanice	počet debat
Ústecký kraj	ČRo Sever	5
Liberecký kraj	ČRo Sever	4
Královéhradecký kraj	ČRo Hradec Králové	4
Vysočina	ČRo Region- Vysočina	5
Olomoucký kraj	ČRo Olomouc	5
Jihomoravský kraj	ČRo Brno	5
Zlínský kraj	ČRo Brno	5

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Hlavní zjištění

PŘEDVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

A/ Poskytl ČRo v rámci zkoumaného předvolebního vysílání objektivní, vyvážený a nestranný obraz kandidujících subjektů, respektive jejich představitelů?

- Neuplatněním žádného filtračního kritéria poskytl ČRo všem subjektům **stejnou možnost přístupu do vysílání předvolebních diskuzních pořadů.**
- **Z hlediska struktury a povahy kladených dotazů** pak můžeme konstatovat, že v analyzovaném předvolebním vysílání ČRo jsme **ve valenci, zacílení a tematickém zaměření dotazů neidentifikovali odchylky, které by indikovaly porušení objektivity a vyváženosti.**
 - **Srovnatelné počty hlavních dotazů**, rozdíly pouze v počtech vedlejších a doplňujících dotazů.
 - U všech kandidátů naprosto **převažují neutrálně laděné dotazy**, kritické dotazy se vyskytly zřídka, vstřícné dotazy (nahrávka) jsme nezaznamenali vůbec.
 - **Žádný z kandidátů nebyl prostřednictvím dotazů rámován výrazně odlišným způsobem**

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Hlavní zjištění

PŘEDVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

KVANTITATIVNÍ REPREZENTACE

- ◁ **Prostor** poskytnutý kandidujícím subjektům lze na úrovni jednotlivých volebních celků (senátní obvody, kraje) **ve většině případů označit za vyvážený**.
- ◁ Ve čtyřech krajích jsme identifikovali **nevyváženost v prostoru poskytnutém představitelům subjektů kandidujících v rámci daného kraje**:

debaty z **Olomouckého** a **Libereckého** kraje - **nedostatečná korekce délky promluv ze strany moderátorů**

debaty ze **Zlínského** a **Ústeckého** kraje - **rozdílný počet účastníků debat na úrovni kraje**

Krajské debaty – Olomoucký kraj

	strana/ kandidující subjekt	celková stopáž diskuze	celková stopáž promluv zástupce strany	podíl promluv na celkové stopáži	Počet dotazů	Průměrná délka odpovědí
23. 9. 2016	koalice Piráti + Změna + ProRegion – Kraj nové generace	53 min 40 s	6 min 30 s	12%	10	39 s
	Občané pro Olomoucký kraj - Volba OK	53 min 40 s	13 min 26 s	25%	7	1 min 55 s
	SPR - REPUBLIKÁNSKÁ STRANA ČECH, MORAVY A SLEZSKA	53 min 40 s	7 min 50 s	15%	6	1 min 18 s
	Starostové pro Olomoucký kraj	53 min 40 s	16 min 5 s	30%	6	2 min 41 s
26. 9. 2016	ČSSD	54 min 19 s	13 min 7 s	24%	5	2 min 37 s
	Koruna Česká	54 min 19 s	8 min 42 s	16%	6	1 min 27 s
	TOP 09	54 min 19 s	12 min 26 s	23%	5	2 min 29 s
	Úsvit s Blokem proti islamizaci	54 min 19 s	12 min 44 s	23%	6	2 min 7 s
27. 9. 2016	Koalice pro Olomoucký kraj společně se starosty	26 min 48 s	15 min 5 s	56%	6	2 min 31 s
	Nezávislí a Moravané	26 min 48 s	4 min 46 s	18%	11	26 s
29. 9. 2016	ANO 2011	51 min 38 s	14 min 43 s	29%	6	2 min 27 s
	DSSS - Imigranty a islám v ČR nechceme!	51 min 38 s	2 min 21 s	5%	10	14 s
	NE ILEGÁLNÍ IMIGRACI - PENÍZE RADĚJI PRO NAŠE LIDI	51 min 38 s	11 min 7 s	22%	6	1 min 51 s
	ODS	51 min 38 s	14 min 5 s	27%	10	1 min 25 s
30. 9. 2016	koalice SPD a SPO	51 min 40 s	14 min 57 s	29%	10	1 min 30 s
	KSČM	51 min 40 s	17 min 48 s	34%	8	2 min 14 s
	Svobodní a Soukromníci	51 min 40 s	9 min 10 s	18%	8	56 s

Krajské debaty – Zlínský kraj

	strana/ kandidující subjekt	celková stopáž diskuze	celková stopáž promluv zástupce strany	podíl promluv na celkové stopáži (%)	Počet dotazů	Průměrná délka odpovědí
16. 9. 2016	ANO 2011	44 min 10 s	17 min 25 s	39 %	13	1 min 20 s
	KDU-ČSL	44 min 10 s	19 min 5 s	43 %	9	2 min 7 s
19. 9. 2016	KSČM	52 min 13 s	10 min 28 s	20 %	10	55 s
	Moravané	52 min 13 s	11 min 3 s	21 %	11	55 s
	NEZÁVISLÍ	52 min 13 s	8 min 28 s	16 %	15	31 s
	STAN	52 min 13 s	9 min 11 s	18 %	9	55 s
20. 9. 2016	ČSSD	52 min 58 s	10 min 18 s	19 %	10	1 min 2 s
	DSSS - Imigranty a islám v ČR nechceme!	52 min 58 s	6 min 43 s	13 %	18	22 s
	ODS	52 min 58 s	10 min 19 s	19 %	11	55 s
	Svobodní a Soukromníci	52 min 58 s	11 min 34 s	22 %	13	53 s
21. 9. 2016	Národní demokracie	47 min 40 s	11 min 19 s	24 %	19	36 s
	Otevřený kraj	47 min 40 s	11 min 43 s	25 %	15	47 s
	TOP 09	47 min 40 s	11 min 17 s	24 %	12	54 s
22. 9. 2016	Koruna Česká	52 min 8 s	9 min 11 s	18 %	17	32 s
	NE ILEGÁLNÍ IMIGRACI - PENÍZE RADĚJI PRO NAŠE LIDI	52 min 8 s	6 min 40 s	13 %	19	21 s
	SPO	52 min 8 s	8 min 21 s	16 %	17	29 s
	Svoboda a přímá demokracie – Tomio Okamura (SPD)	52 min 8 s	12 min 26 s	24 %	18	41 s

PŘEDVOLEBNÍ DISKUZNÍ POŘADY

Hlavní zjištění

KVALITATIVNÍ ANALÝZA

- ⟨ pouze dílčí prohrašky
- ⟨ sugestivně laděné dotazy
- ⟨ používání argumentů či informací bez korektního zdrojování
- ⟨ ojediněle se vyskytly výroky s defavorizačním vyzněním vůči příjemcům sdělení, ironické dotazy a chyby ve vedení diskuze.

- ⟨ Pochybení odhalená kvalitativní analýzou však neměla systematickou podobu a nevedla k takové míře de/favorizace kandidujících subjektů, kterou bychom mohli označit za porušení nestrannosti a objektivity.
- ⟨ Lze tak konstatovat, že **ve většině analyzovaného předvolebního vysílání přistupovali moderátoři ke kandidujícím subjektům korektně, objektivně a vyváženě.**
- ⟨ Identifikované rozdíly v prostoru poskytnutém subjektům kandidujících do zastupitelstev Olomouckého, Zlínského, Ústeckého a Libereckého kraje však lze považovat za **narušení principu vyváženosti v oblasti kvantitativní reprezentace kandidujících subjektů.**

Povolební zpravodajsko-publicistické a diskuzní pořady ČRo

ANALYZOVANÉ POŘADY

- ◁ **Volební studio ČRo Plus a Radiožurnálu**, 8. 10. 2016, od 16 do 20 hodin
 - ◁ kombinovaný pořad prezentující průběžně dostupné výsledky krajských a senátních voleb, pořad dále nabídl vstupy z volebních štábů, reakce a komentáře pozvaných komentátorů, politologů a politiků.
 - ◁ Moderovali: Jan Pokorný a Jan Bumba.

- ◁ **Názory a argumenty**, 9. 10. 2016
 - ◁ diskuzní kulatý stůl věnovaný volbám do krajských zastupitelstev a prvního kola senátních voleb.
 - ◁ Stopáž analyzovaného vysílání činila 46 minut a 18 sekund.
 - ◁ Moderoval: Radko Kubičko.

- ◁ **Den podle**, 9. 10. 2016
 - ◁ speciální vysílání s tématem voleb vysílané 9. 10. 2016 v době od 16 do 18 hodin.
 - ◁ Moderovala Barbora Tachecí.

Povolební zpravodajsko-publicistické a diskuzní pořady ČRo – hlavní zjištění

POVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

C/ Vytvořil Český rozhlas ve zkoumaném povolebním vysílání podmínky pro vyjadřování širokého spektra názorů a hledisek?

- Možnost vyjádřit se k výsledkům voleb získali představitelé všech stran, které v celostátním souhrnu a v rámci jednotlivých krajů získaly největší počty hlasů.
- V pořadech vystoupili kromě kmenových komentátorů ČRo i novináři pravicových i levicových novin a množství politologů z různých ústavů a univerzit.
- V rámci reflexe voleb byla zanášena perspektiva lokální (krajská) i celostátní, stranická, širší politická a politologická i genderová.
- Český rozhlas posluchačům **nabídl dostatečně širokou paletu mluvčích, názorů a perspektiv s vyváženým prostorem poskytnutým představitelům kandidujících stran.**

Povolební zpravodajsko-publicistické a diskuzní pořady ČRo – hlavní zjištění

POVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

B/ Jaké komunikační strategie byly využity v reprezentaci voleb a jejích aktérů ve zkoumaném povolebním vysílání ČRo? Nebyla v celku vysílaného programu jednostranně zvýhodňována určitá politická strana či názorová perspektiva a jiné potlačovány?

- ☞ Pořad **Názory a argumenty** volby reflektoval zejména v **širší perspektivě možných proměn české politické a stranické scény**.
- ☞ Den podle **dával větší prostor optice, která volby reflektovala jako souboj dvou vládních stran** – ČSSD a ANO. Vedle těchto reprezentačních strategií se však uplatňovaly i jiné, akcentující další aktéry a aspekty voleb.
- ☞ Analýza komunikačních strategií moderátorů pořadů pak **neukázala, že by užitá schémata konstruovala obraz aktérů voleb, který by měl vůči daným subjektům jednoznačně pozitivní či negativní konotace**.

Povolební zpravodajsko-publicistické a diskuzní pořady ČRo – hlavní zjištění

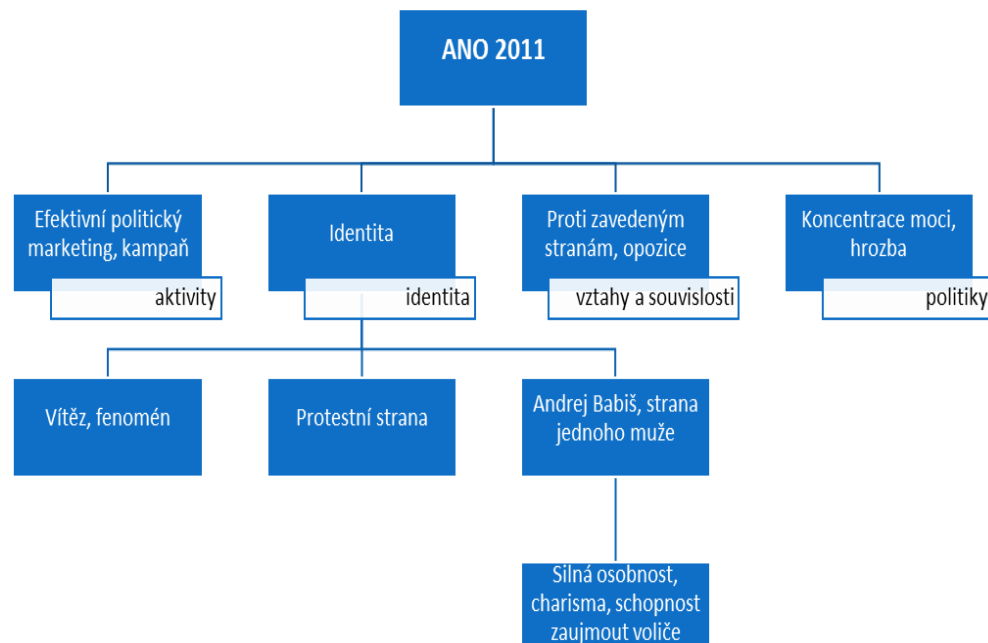
POVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

- I když v obou sledovaných pořadech byla identifikována diskurzivní schémata vydělující hnutí ANO od zavedených politických stran skrz atributy, z nichž některé mají negativní konotace, výsledná reprezentace tohoto subjektu nemá z hlediska valence takové vyznění, na základě kterého by bylo možno usuzovat na nevyváženost či podjatost.

Dichotomie ANO versus tradiční strany (Názory a argumenty)

ANO	OSTATNÍ
hnutí	strana
protestní	zavedené
strana postavená na jednom člověku	tradiční stranické a rozhodovací struktury
nové	staré
nové tváře, neokoukaní	zavedené osoby
aktivní, dynamické, rostoucí	statické
ideologicky neukotvené	ideologicky ukotvené

Diskurzivní schéma – ANO 2011 (Den podle)

Povolební zpravodajsko-publicistické a diskuzní pořady ČRo – hlavní zjištění

POVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

E/ Objevil se v určeném vysílání favorizující či defavorizující přístup k některým aktérům voleb či reprezentantům názorových perspektiv svědčící o ztrátě nestrannosti či dokonce podjatosti?

- ◊ Moderátoři většinou zachovávali korektní a nestranný postoj a dopouštěli se pouze dílčích pochybení.
- ◊ Jednalo se o defavorizační promluvy vůči některým aktérům voleb, neovládnutí emocí, kladení sugestivních dotazů a narušování principu moderátorské nestrannosti, projevující se výskytem hodnotících prvků v komunikátech moderátorů.
- ◊ Pochybení nedosáhla četnosti ani intenzity, které by indikovaly systematický de/favorizační přístup moderátorů pořadů vůči některému z aktérů voleb.

HLAVNÍ ZÁVĚRY

POVOLEBNÍ VYSÍLÁNÍ ČRO

D/ Poskytl Český rozhlas ve sledovaném povolebním vysílání objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů?

- Na základě výše uvedeného tak lze konstatovat, že v celku zkoumaného povolebního vysílání ČRo poskytl objektivní, ověřené, ve svém celku vyvážené a všestranné informace pro svobodné vytváření názorů.

HVO: Postupoval Český rozhlas při pokrývání volební agendy v určených pořadech v souladu s povinnostmi média veřejné služby uvedenými v Zákoně 484/1991 Sb., o Českém rozhlasu a v Kodexu Českého rozhlasu?

- ◊ Pochybení odhalená kvantitativní a kvalitativní analýzou nelze považovat za porušení objektivity a vyváženosti na úrovni celku analyzovaného vysílání.
- ◊ Identifikovaná pochybení nedosahují takové míry závažnosti, na základě které by bylo možno usuzovat na porušení povinností ČRo daných Zákonem.
- ◊ Dílčí pochybení odhalená kvalitativní analýzou, zejména výskyty ztráty moderátorské neutrality, defavorizace či hodnotících soudů ze strany moderátorů, stejně jako problém nedostatečného zdrojování prezentovaných informací, lze chápat jako dílčí porušení Kodexu ČRo.

DĚKUJI ZA POZORNOST

OTÁZKY